

KAPUSI KÁLMÁN GORDONMŰVÉSZ KAMARAZENEI HANGFELVÉTELEIRŐL

Kozma Dávid

Dr. Kapusi Kálmán

Fotók: <https://music.unideb.hu/>

Dr. Lakatos Péter

Works for double bass /Kapusi Kálmán – double bass, Kozma Dávid, Lakatos Péter - piano/ (42:38)

Franz Schubert: Sonata in A minor for Arpeggione and Piano, D. 821 (live concert recording, March 13, 2018)

0:00 Allegro moderato

9:54 Adagio

14:09 Allegretto

24:42 Sergei Rachmaninoff: Vocalise, Op. 34, No. 14

32:14 Benedykt Konowalski: Yad Vashem for Solo Double Bass

40:09 Montag Lajos: Farewell

Kapusi Kálmán a Debreceni Egyetem docense nemrég megjelent hangzó anyagában a kora romantikától a 20. századi darabokig ívelő repertoárt mutat be. Az anyag legfajsúlyosabb műve Franz Schubert 1824-ben komponált „Arpeggione” szonátája – melyben partnere Kozma Dávid –. Ezt kisebb karakterdarabok ölelik körül. Két átiratot és két, eredetileg is nagybőgőre írt kompozíciót szólaltat meg Kapusi Kálmán. Hangja líraian, romantikusan érzékeny, ugyanakkor – ha a helyzet megkívánja – zaklatottság, töredezettség is kifejezőeszközének része. Különösen a szóló darabban – melyet a lengyel származású 2021-ben elhunyt Benedykt Konowalski – hallható jól a sul ponticello és – még inkább – a sul tasto játékmód közti különbség.

De kezdve az elejéről, a Schubert „Arpeggione” szonátát a csellisták mellett a nagybőgősök is gyakran tűzik műsorra, bár a mű nem csekély kihívást tartogat a szólista számára, úgy technikai, mint kifejezésbeli, zenei értelemben. Nehéz a műben jól eltalálni a schuberti finomság, érzékenység, mégis karakteres erő egyensúlyát. Kapusi Kálmánnak ez nagyrészt sikerült, főleg a technikai oldalt tekintve. A nehéz ugrások, hangzatbontások, magas nyílt állások szépen és kifejezően szólnak meg a felvételen. A darab a nagybőgő teljes hangterjedelmét kihasználja a legmélyebb regisztertől a legmagasabb, falzett állásokig és a hangszer végig jól intonálva, kiegyenlítetten szól, ami nagy odafigyelést és teljesítményt kíván az előadó részéről. Kozma Dávid, Kapusi Kálmán zongorapartnere figyelmesen követi a szólamot és ahol szerepe megkívánja, a kellő mértékben jelenik meg szólamaival, jól működnek együtt. Az egyébként átgondolt stílushoz a szélső – Allegro – tételekben a gyors menetek különálló hangjai többször nem illeszkedtek eléggé, elvesztették rugalmasságukat és kopogóssá váltak, de ez vélhetően inkább az élő koncert pillanatnyi hevének hatása, mintsem tudatos választás. A sok zenei részlet mind a két gyors, mind a lassú tételben finoman kidolgozott, kifejezéssel teli, tiszta, pontos és jól meghatározott volt. A tételek egységes, hatalmas ívét azonban némiképp töredezetté tette a sok különböző karakter részletező bemutatása. A mű egésze előadásában egy kissé komótosabb, megfontoltabb a megszokottnál, ami jelenthet egy koncepciót. Ugyanígy a koncepció része lehet a kissé szélesebb vibrato és a portamento intenzív használata. Örömteli volt hallani, hogy a zenei anyag lágysága, illetve keménysége plasztikusan jelent meg a nagybőgőátírat tolmácsolásában is. Összegezve a hallottakat egy jól átgondolt, gondosan kivitelezett, bár inkább a romantikus felfogásban gyökerező interpretációt hallhattunk.

Az 1915-ben komponált Rachmanyinov Vocalise szintén gyakran elhangzó mű a koncertpódiumokon, hatása azonban sosem téveszt célt. A nagybőgő-szólós átirat abban különbözik a többitől, hogy hangfekvését tekintve nem emelkedik ki a zongora szövetéből, így sokkal inkább annak része, még ha a dallam és kíséret nyilvánvalóan és egyértelműen elkülönül, mégis a nagybőgő erőlködés nélküli zsongító középső hangtartománya a hallgató számára sok elmélyülő, merengő lehetőséget biztosít a darab átélése közben. Kapusi Kálmán és Lakatos Péter előadása pontosan közvetíti a zenei nyelven keresztül az elválás, hiány, melankólia, fellángolás, nosztalgia érzelmeit.

Benedykt Konowalski 1992-ben nagybőgőre komponált Yad Vashem című szóló művét átítatja a fájdalom, a töredezettség, szétesettség, ugyanakkor a szomorú emlékezés. Kapusi Kálmán a darab fent említett karaktereit élénken és figyelmesen jeleníti meg. A szaggatott dallamtöredékek telt hangon, tisztán, pontosan szólalnak meg. A díszítések, csúszások, hajlítások hatásosak. Az effektek nem túlzóak, jól illeszkednek a nagybőgő, mint szóló hangszer adottságaihoz. A kemény hangzású részek kellő eréllyel szólalnak meg. Mint említettem a sul tasto puha hangszíne különösen jól érvényesül, plusz hatást elérve. Egy jól kivitelezett, a szerző céljaival egyező, átélt előadást hallhatunk.

Montag Lajos Farewell című darabja Rachmanyinov Vocalise-vel rokon hangvétellű, bár lélegzetében kisebb ívű szerzemény. Egy lírai miniatűr, mely rövid terjedelmével humoros, hangulatos, kissé, de nem túl komolyan szomorkás. A XX. században élő és alkotó nagybőgős zenepedagógus több kis karakter darabot írt, ezek egyike a Lakatos Péter zongoristával előadott Búcsú. A dallam vonalvezetése egyszerű, a rövid nagybőgőkiállások, kadenciák jól körülhatároltak.

Kapusi Kálmán és zongorista partnerei 4 műből álló felvétele egy témakör csoport köré rendeződött, mégpedig a kissé mélabús, romantikus színezetű melankólia köré. Ez a hangulat a különböző stílusú darabok között árnyaltan és sokszínűen jelent meg a hangzó anyagot változatossá téve.

Fervágner Csaba DLA,
a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának szólamvezető nagybőgőművésze,
a Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Kar adjunktusa